15/12/2024

Το Αποστολικό Ανάγνωσμα της Κυριακής των Προπατόρων

/ Ορθόδοξες Προβολές

Κυριακή των Προπατόρων, Αποστολικό Ανάγνωσμα: Κολ. γ΄ 4 – 11 (15-12-2024)

Πρωτότυπο Κείμενο

Ἀδελφοί, ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι’ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ’ εἰκόνα τοῦ

κτίσαντος αὐτόν, ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

Νεοελληνική Απόδοση

Αδελφοί, όταν ο Χριστός, που είναι η αληθινή ζωή μας, φανερωθεί, τότε κι εσείς θα φανερωθείτε μαζί του δοξασμένοι στην παρουσία του. Απονεκρώστε, λοιπόν ό,τι σας συνδέει με το αμαρτωλό παρελθόν: Την πορνεία, την ηθική ακαθαρσία, το πάθος, την κακή επιθυμία και την πλεονεξία, που είναι ειδωλολατρία. Για όλα αυτά θα πέσει η οργή του Θεού πάνω σ' εκείνους που δε θέλουν να πιστέψουν. Σ' αυτούς ανήκατε άλλοτε κι εσείς, όταν αυτά τα πάθη δυνάστευαν τη ζωή σας. Τώρα όμως πετάξτε τα όλα αυτά από πάνω σας: Την οργή, το θυμό, την πονηρία, την κακολογία και την αισχρολογία. Μη λέτε ψέματα ο ένας στον άλλο, αφού βγάλατε από πάνω σας τον παλιό αμαρτωλό εαυτό σας με τις συνήθειές του. Τώρα πια έχετε ντυθεί τον καινούριο άνθρωπο, που ανανεώνεται συνεχώς σύμφωνα με την εικόνα του δημιουργού του, ώστε με τη νέα ζωή του να φτάσει στην τέλεια γνώση του Θεού. Σ' αυτή τη νέα κατάσταση δεν υπάρχουν πια εθνικοί και Ιουδαίοι, περιτμημένοι κι απερίτμητοι, βάρβαροι, Σκύθες, δούλοι, ελεύθεροι· του Χριστού είναι όλα και ο Χριστός τα διέπει όλα.

Σχολιασμός

Το γεγονός της θείας Ενανθρωπήσεως αποτελεί τον πιο μεγάλο σταθμό Θείας Οικονομίας. Είναι κορύφωση του σχεδίου της Θείας Οικονομίας. Η γέννηση του Θεανθρώπου υπερβαίνει την ανθρώπινη λογική και προκαλεί το θαυμασμό και τη δοξολογία των ανθρώπων. Τα Χριστούγεννα μαζί με την εορτή του Πάσχα αποτελούν τους δύο μεγάλους πόλους γύρω από τους οποίους στρέφεται το λειτουργικό έτος. Το Πάσχα είναι το κέντρο και το θεμέλιο των κινητών και τα Χριστούγεννα η κορωνίδα των ακινήτων εορτών. Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ονομάζει την εορτή των Χριστουγέννων μητρόπολη των εορτών.

Η προπαρασκευαστική Κυριακή πριν από τα Χριστούγεννα αρχικά ήταν μία, αργότερα όμως διαιρέθηκε σε δυο, την Κυριακή των Προπατόρων και την Κυριακή προ της Χριστού γεννήσεως. Η Κυριακή των προπατόρων έχει σκοπό να προβάλει και να τιμήσει τούς κατά σάρκα προγόνους του Χριστού. Ιδιαίτερη δε τιμή αποδίδεται στον πατριάρχη Αβραάμ.

Γιατί όμως έχει επιλεγεί από την Εκκλησία μας η συγκεκριμένη αποστολική περικοπή για την Κυριακή των Προπατόρων; Διότι το περιεχόμενο της περικοπής ταιριάζει άριστα με τους στόχους της προεόρτιας αυτής περιόδου, την

πνευματική προετοιμασία δηλαδή των πιστών για την ερχόμενη μεγάλη γιορτή. Η στιγμή της εισόδου και πλήρους μετοχής μας στη θεία ζωή είναι η «φανέρωση» του Χριστού, δηλαδή η δεύτερη και ένδοξη παρουσία του.

Ας εξετάσουμε όμως με συντομία το περιεχόμενο και το νόημα του αποστολικού αναγνώσματος. Όταν θα φανερωθεί ο Χριστός, κατά τη Δευτέρα και ένδοξη Παρουσία Του, όπως ο θείος Απόστολος Παύλος αναφέρει, τότε κι εμείς θα φανερωθούμε μαζί του (στίχος 4). Πως θα φανερωθούμε; «Εν δόξη», απαντά ο Απόστολος. Θα μετέχουμε και εμείς της δόξης του Χριστού. Μάλιστα ο απόστολος Παύλος χαρακτηρίζει το Χριστό ως τη «ζωή ημών». Ο Χριστός είναι η ζωή των πιστών, είναι ο Ζωοδότης Κύριος. Έδωσε ζωή στα σύμπαντα και στους πρωτοπλάστους και με την Ενανθρώπιση Του αναγέννησε και ζωοποίησε τον πεπτωκότα άνθρωπο.

Η είσοδος των πιστών στην Εκκλησία με το βάπτισμα τους σημαίνει, ότι πέθαναν μαζί με τον Χριστό και αναστήθηκαν μαζί του, έχοντας την κλήση και τη χαρισματική δυνατότητα να ζήσουν μια νέα ζωή. Θεμελιώδες γνώρισμα αυτής της ζωής είναι η νέκρωση των διαφόρων παθών. Ως εκ τούτου ο Απόστολος των εθνών συνιστά τη νέκρωση «των μελών των επί της γης». Κάτω από τη διατύπωση αυτή του Παύλου οφείλουμε να εννοήσουμε είτε τα μέλη του σώματος, όταν αυτά μεταβάλλονται σε όργανα του παλαιού – πεπτωκότος ανθρώπου και των εμπαθών επιθυμιών του, είτε τα αμαρτήματα που ο άνθρωπος ενεργεί μέσω των μελών του και τα οποία ονομάζει «επί της γης».

Για να γίνει αυτό σαφέστερο ο Απόστολος προχωρεί στην απαρίθμηση πέντε συγκεκριμένων αμαρτημάτων, πού σχετίζονται με το ανθρώπινο σώμα. Σαν πρώτο αμάρτημα της σαρκός ο Παύλος αναφέρει την «πορνεία». Σαν δεύτερο αναφέρει την «ακαθαρσία», που και αλλού αναφέρεται μαζί με την πορνεία. Η πορνεία και η ακαθαρσία είναι η ηθική ρυπαρότητα. Εννοούνται βασικά εδώ τα πάθη και αμαρτήματα της σαρκός. Ο Μ. Βασίλειος μάλιστα παρατηρεί πως τα διάφορα είδη των σαρκικών παθών τα δίδαξαν στους ανθρώπους οι δαίμονες. Το τρίτο αμάρτημα στη σειρά είναι το «πάθος» . Σύμφωνα με τον Ευθύμιο Ζιγαβηνό ως «πάθος» θα πρέπει να εννοήσουμε την αμαρτία γενικότερα. Ακολουθεί η «κακή επιθυμία», που είναι ό,τι ενσπείρει στην καρδιά του ανθρώπου η ελκτική δύναμη της αμαρτίας. Ως τελευταία αμαρτωλή εκδήλωση μνημονεύεται η «πλεονεξία», η οποία και χαρακτηρίζεται σαν ειδωλολατρία. Πλεονεξία είναι η άμετρη και ασυγκράτητη προσκόλληση της καρδιάς του ανθρώπου στα υλικά αγαθά του παρόντος κόσμου. Η υπέρμετρη και άλογη αγάπη και προσκόλληση του ανθρώπου στο χρήμα και τα υλικά αγαθά, αποτελεί ουσιαστικά μια μορφή ειδωλολατρίας. Αυτό επισημαίνει και αποδέχεται σύμπασα η Πατερική παράδοση και γραμματεία.

Για τα αμαρτήματα που προανέφερε, στην συνέχεια ο Παύλος διδάσκει ότι προκαλούν την οργή του Θεού (στίχος 6). Οι «υιοί της απειθείας», στους οποίους έρχεται η θεία οργή, είναι εκείνοι πού καταδυναστεύονται από τα πάθη που μνημόνευσε στον στίχο 5. Τους ονομάζει δε «υιούς της απειθείας» επειδή παραγκωνίζουν και παραγνωρίζουν, ενώ γνωρίζουν τις εντολές του Θεού. Δεν αμαρτάνουν από άγνοια, αλλά ηθελημένα. Η οργή του Θεού, που υπενθυμίζει ο Απόστολος και σε άλλες περιπτώσεις, είναι «μέλλουσα». Ωστόσο, πολλές φορές η οργή του Θεού ξεσπά και κατά τον παρόντα αιώνα. Η σαρκολατρεία καταστρέφει ολόκληρους λαούς. Ας θυμηθούμε εδώ απο την Γραφή τον κατακλυσμό επί εποχής του Νώε και τα Σόδομα και τα Γόμορα, τα οποία ο Θεός κατέστρεψε. Ουσιαστικά οι ίδιοι οι άνθρωποι αυτοκαταστρέφονται, αφού απομακρύνονται απο την όντως Ζωή, δηλαδή το Θεό. Αφήνουν τα πάθη να γίνουν για αυτούς δεύτερη φύση, δίνοντας έτσι δικαιώματα στο διάβολο. Αναφέραμε τον κατακλυσμό του Νώε και τα Σόδομα και τα Γόμορα, όπου η καταστροφή ήταν ολοκληρωτική. Όταν όμως υπάρχουν περιθώρια για αλλαγή πορείας, δηλαδή για μετάνοια, τότε έρχεται η οργή του Θεού ως αφύπνιση, για να τους ξυπνήσει από τον λήθαργο της αμαρτίας και να τους οδηγήσει σε μετάνοια. Στο στίχο 7 ο Παύλος υπενθυμίζει στους Κολοσσαείς ότι κι αυτοί παλαιότερα, όταν ακόμη άνηκαν στην τάξη, των εθνικών και δεν είχαν πιστέψει στον Χριστό, ζούσαν υποταγμένοι στα αμαρτήματα πού προανέφερε. Τώρα όμως οι Κολοσσαείς κλήθηκαν από το Θεό να ζήσουν μια νέα ζωή, η οποία συνίσταται στην απαλλαγή απο την τυρρανία των παθών και της αμαρτίας.

Στον στίχο 5 ο Απόστολος συνέστησε την απαλλαγή από δύο ιδιαίτερα τυραννικά πάθη: την επιθυμία της σαρκός και την επιθυμία του πλούτου. Στον στίχο 8 έρχεται να υποδείξει την αποφυγή και άλλων αμαρτημάτων. Οι Κολοσσαείς προτρέπονται να πετάξουν από πάνω τους «τα πάντα», τα πάθη δηλαδή που στη συνέχεια απαριθμούνται. Πρόκειται για μια νέα πεντάδα αμαρτημάτων. Το πρώτο που αναφέρει ο Παύλος είναι η οργή. Ανάλογο πάθος είναι και ο θυμός, που ο άγιος Νείλος ονομάζει «κίνησιν δαιμονιώδη». «Κακία» είναι η μνησικακία, πάθος σκοτεινό που δηλητηριάζει την καρδιά. Η «βλασφημία», σημαίνει την κακολογία, τις λοιδορίες και τις ύβρεις εναντίων εκείνου που τυχόν λύπησε ή έβλαψε κάποιον. Τελευταίο αμάρτημα αναφέρεται η «αισχρολογία», δηλαδή οι άσεμνοι και αισχροί λόγοι.

Ένα άλλο αμάρτημα, του όποιου την αποφυγή παραγγέλλει στη συνέχεια ο Απόστολος (στίχος 9), είναι το ψεύδος «εις αλλήλους». Το ψεύδος αναιρεί την αγάπη και κλονίζει την εμπιστοσύνη που αποτελούν τη συνεκτική δύναμη, η οποία συνενώνει τα μελή της Εκκλησίας μεταξύ τους. Γενικά ο απόστολος Παύλος μας καλεί να απεκδυθούμε τον παλαιό άνθρωπο της αμαρτίας. Η «απέκδυση» του παλαιού και η «ένδυση» του νέου ανθρώπου (στίχος 10) εκ μέρους του Χριστιανού – ένα θαυμαστό γεγονός πού συντελείται κατά την ώρα του βαπτίσματος του – δεν του επιτρέπει να υποπίπτει στο αμάρτημα του ψεύδους. «Παλαιός άνθρωπος», πού μαζί με τις πράξεις του ο Χριστιανός απεκδύεται κατά την ώρα του βαπτίσματος του, είναι ο άνθρωπος πού βρίσκεται υπό το κράτος αμαρτίας. «Νέος άνθρωπος» είναι εκείνος πού αναγεννήθηκε με το βάπτισμα του Χριστού και ανεδείχθη καινούργια ύπαρξη. Ο «νέος άνθρωπος» ανανεώνεται συνεχώς «κατ’ εικόνα του κτίσαντος αυτόν». Η διατύπωση αυτή του Παύλου, φαίνεται να υπαινίσσεται το Γεν. 1, 26, οπού περιγράφεται η αρχική δημιουργία του ανθρώπου «κατ’ εικόνα Θεού». Ο «κτίσας» είναι ο Θεός, ο Δημιουργός των πάντων. Η απέκδυση του παλαιού ανθρώπου και η ένδυση του νέου, δεν γίνεται μόνο στο Βάπτισμα. Πρέπει να γίνεται συνεχώς στη διάρκεια της ζωής μας. Καλούμαστε ως χριστιανοί να απαλλαγούμε απο την αμαρτία μέσω της άσκησης και κυρίως με το μυστήριο της Μετανοίας, που είναι το «δεύτερο Βάπτισμα».

Οι εν Χριστώ αναγεννημένοι άνθρωποι αποτελούν τη νέα ανθρωπότητα που είναι η Εκκλησία, μέσα στην οποία καταργείται κάθε είδους εγκόσμια διάκριση, πού είναι αποτέλεσμα της αμαρτίας, και εγκαθιδρύεται μια καινούργια ενότητα πού πηγάζει από τον Χριστό. Στη νέα κατάσταση του εν Χριστό ανθρώπου «ουκ ένι Έλλην και Ιουδαίος, περιτομή και ακροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ελεύθερος, αλλά τα πάντα και εν πάσι Χριστός» (στίχος 11). Οι διακρίσεις πού καταργούνται στην νέα πραγματικότητα, που είναι η Εκκλησία του Χριστού είναι οι εξής: α)

Εθνικότητας ή φυλής: Παύει να υπάρχει η οξεία διάκριση μεταξύ Ιουδαίου και Έλληνα. β) Θρησκευτικές: Καταργείται ή διάκριση μεταξύ περιτμημένων και απερίτμητων. γ) Πολιτιστικές και μορφωτικές: «βάρβαροι» ονομάζονταν εκείνοι που δεν μιλούσαν την ελληνική γλώσσα. Οι «Σκύθες» εθεωρούντο ως το κατ' εξοχήν απαίδευτο και βάρβαρο έθνος. δ) Κοινωνικές: Μέσα στην Εκκλησία παύει να ισχύει και η διάκριση μεταξύ «δούλων» και «ελευθέρων». «Αλλά τα πάντα και εν πάσι Χριστός»: πηγή ενότητας για τους Χριστιανούς είναι ο Χριστός. Εν Χριστώ καταργείται κάθε είδους διάκριση.

«Νεκρώσατε ουν τα μέλη υμών τα επί της γης...», μας προτρέπει ο θείος Παύλος στο σημερινό αποστολικό ανάγνωσμα. Μας καλεί να απεκδυθούμε τον παλαιό άνθρωπο με τα πάθη του και να ενδυθούμε το νέο. Ένας καινούργιος άνθρωπος λοιπόν! Άνθρωπος θεοειδής και χριστοειδής. Αυτό ακριβώς είναι το όραμα του Χριστιανισμού, που κάνει πραγματικότητα η χάρη του Χριστού μέσα στο μεγάλο εργαστήρι της αγιότητας, την Εκκλησία. Γι' αυτό ήρθε ο Χριστός στον κόσμο. Γι' αυτό σταυρώθηκε και αναστήθηκε. Γι' αυτό ίδρυσε την Εκκλησία του. Γι' αυτό μας έστειλε το Άγιο Πνεύμα, το οποίο «όλον συγκροτεί τον θεσμό της Εκκλησίας» και μας αγιάζει από την παρούσα ζωή.